

7.
GÖTEBORG

Västra Frölunda 355

Hagen

Gravfält äldre jäå

Fyndrapporter 1980-81

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1980:2

Ark. Ark. Glog. Kan.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER
Box 5405
114 84 STOCKHOLM

Gam. 49/84 27 FEB. 1984

Datum 7 juni 1983

Dnr 4288/82

Göteborgs arkeologiska museum
Norra Hamngatan 14
411 14 GÖTEBORG

Till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
har inkommit rapport över arkeologisk delundersökning
av gravfält, fornl 355, f d Hagen, Västra Förlunda sn,Bo

Fyndet begär

Undersökningen utförd år 1980

Rapport inlämnad

Meddelande om Eder möjlighet att begära överlåtelse av
fyndet har översänts

- - - - -

Fyndet har/~~har ej~~ begärts av Eder

Vid föredragning 7 juni 1983 har riksantikvarieämbetet/
statens historiska museer beslutat att statens rätt med av-
seende på ovannämnda fynd enligt 13 § FML överlåtes på
Göteborgs arkeologiska museum

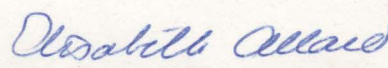
~~Fynden jämte förteckning över dessa kommer att översändas
genom statens historiska museer~~

Enligt 13 § FML kan statens rätt till fynd överlåtas till
museum som för framtiden har att taga erforderlig vård om
föremålet. Mottagaren får icke utan riksantikvarieämbetets
och statens historiska museers medgivande avhända sig fyndet.

RIKSANTIKVARIEÄMBETET

B1. A

Margareta Biörnstad

Elisabeth Allard

VÄSTRA FRÖLUNDA 355 HAGEN GRAVFÄLT ÄLDRE JÄRNÅLDER

Del av flatmarksgravfält med 4 gravar som påträffats i samband med uppgrävning av potatisland. Genom gravtyperna daterat till förromersk järnålder.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Långedragsvägen 106, på f d Hagens mark.

Grävningssorsak: Anläggande av trädgårdsland.

Grävningstid: maj 1980.

Antal timmar i fält: En dag.

Omfattning: Utgrävning av 3 flatmarksgravar i befintliga schakt.

Intill tidigare (1978) fynd av 1 grav.

Undersökningen genomfördes inom ramen för museets ordinarie budget. Markägaren har planer på att ytterligare utvidga potatislandet. Denna utvidgning kommer att bevakas av museet.

NATURVETENSKAPLIGA BESTÄMNINGAR

Benbestämning har gjorts av fil kand Lejf Jonsson, Göteborg (Exkurs 1).

TOPOGRAFI

Området utgörs av en f d åker som sluttar svagt mot SV (fig 1-2). Området begränsas åt väster av en skärning för Långedragsvägen och i övrigt av mindre bergknallar. I N ligger ekonomibyggnad till f d jordbruksfastighet. I övrigt är området omgivet av villabebyggelse. Inom ett mindre område har påträffats 4 flatmarksgravar. Höjden över havet är ca 25 m.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Vid anläggande av potatisland 1978 påträffades keramik och brända ben (anläggning A, fig 2). Detta anmäldes av markägaren Torsten Johansson till museet 1979. När han senare utvidgade potatislandet påträffades ytterligare tre anläggningar (anläggning B-D) intill det tidigare fyndet. Undersökning av dessa anläggningar företogs 1980. Troligen finns ytterligare gravar inom åkern. Torsten Johansson mindes att han vid grävning i samma åker, N om de nu påträffade gravarna, för ca 50 år sedan blivit förvånad över att jorden var så svart.

ANLÄGGNINGSBESKRIVNINGAR

ANLÄGGNING A (fig 2 och 5):

Troligen urnebrandgrop. Vid grävning i potatisland påträffades keramik och ett vitt pulver (troligen brända ben) 1978. Fynden gjordes enligt uppgift på ett djup av ca 0,5 m under markytan. Fynden inlämnade till GAM 1979.

Fynd:	keramik oornerade	93 gr	Inv nr	GAM 49367:1
	lerklining	18 "	" "	" " :2
	brända ben	2 "	" "	" " :3

ANLÄGGNING B (fig 2 och 6)

Troligen urnebrandgrop. Nedgrävning med rundad botten fylld med kolblandad grusig sand. Diameter ca 0,2 m. Troligen har urnans botten legat ca 5 cm från nedgrävningens botten. Eventuellt kan urnan ha stått direkt på gropens botten och den mörkfärgade jorden under urnan färgats av det ovanför ligande brandlagret. Nedgrävningens djup var 0,5-0,6 m. Gropen var klart avgränsad mot den omgivande grusiga sanden. Till graven hör troligen keramik som hittats mellan anl B och C (fig 6).

Fynd 1:

keramik

178 gr

Inv nr GAM 49367:4

ANLÄGGNING C (fig 2 och 3)

Brandgrop med en (eventuellt två) benkoncentrationer i sotig sand. Under ett ca 0,3 m tjockt matjordslager fanns ett 0,05 - 0,1 m tjockt sotfärgat lager med brända ben och små kolbitar. Sotlagret hade oregelbunden form och var ca 0,2x0,4 m stort. vid undersökningen verkade det eventuellt röra sig om två mer koncentrerade områden med brända ben. Någon gräns mellan dem var omöjligt att dra.

Fynd 3:

brända ben

140 gr

Inv nr GAM 49367:5

flintavslag 1 st

6 "

" " " " :6

ANLÄGGNING D (fig 2, 4 och 7)

Urnebrandgrop med hartstätning. Ca 0,2 m under markytan under ploglagret fanns en nedgrävning med rundad botten 0,45 m i diam och 0,17 m djup. Den var mycket klart avgränsad mot omgivande gul sand. I ytan fanns enstaka små benbitar som ej kunde tillvaratagas. Mot botten fanns nästan enbart ben. I gropen fanns enstaka, upp till 5 cm stora stenar som var kraftigt söndervittrade. En hartstättningsring, 27-28 cm i diam, låg i botten på gropen. I gropens ytterkant fanns större träkolsstycken. De brända benen låg med längdriktningen utmed kanten på barkkärlet, endast enstaka ben låg utanför kärlet. Hartstätningen togs in i ett jordstycke och grävdes ut i museets konservering för att hartstätningen skulle kunna rekonstrueras. Från ena kanten och inåt kunde vid undersökningen i fält rester efter hartstätningen för sidsömmen konstateras.

Fynd 4:

hartstätning

58 gr

Inv nr GAM 49367:10

brända ben

565 "

" " " " :11

kol

14 "

" " " " :12

flintavslag 6 st

10 "

" " " " :13

UTANFÖR ANLÄGGNINGARNA

Utanför anläggningarna påträffades en del flinta. Denna hör troligen till den inom området registrerade boplatsen från vilken markägaren tillvaratagit åtskilliga fynd. Dessa fynd finns registrerade på museet (VF 355). Bland fynden finns: en

kärnyxa, ett par knackstenar, ett fragment av en trindyxa, en mikrospånkärna, en flathuggen pilspets utan tånge, en skivya (?), några skrapor, några retuscherade spån m m. Materialet innehåller såväl mesolitiskt material som neolitiskt material och tyder på flera olika bosättningar inom området.

Fynd 5:

flinta 3 st

53 gr

Inv nr GAM 49367:15

FYNDBESKRIVNING

Keramik finns från två av gravarna anl A och B. Den keramik som påträffades mellan anläggningarna B och C hör troligen till anl B. Kärlet från anl A har delvis kunnat sammanfogas till en del av bukens nederdel med en markering av övergången mot botten i ena kanten. Bottenvinkeln har troligen varit i det närmaste rät. Kärlets största diameter är ca 13 cm och den bevarade höjden 5 cm (fig 5). Godset är tunnt, 5-7 mm tjockt, finmagrat och med slät yta.

Kärlet i anl B har likartad tjocklek och gods som det i anl A. Bland skärvorna finns ett par bitar med delar av hankfäste. Detta fäste stämmer med den hank som finns med materialet från området mellan anläggningarna B och C. Hanken är bevarad till en längd av 4 cm och är kraftigt böjd. Genomskärningen visar en konvex översida och en närmast plan undersida (fig 6).

Hartstättningsringen från anl D har inte kunnat rekonstruerats i sin helhet. Kärlets diameter har varit 27-28 cm (fig 7). Ringen var delvis dubbel med en tjock 8-20 mm bred del med tydliga avtryck av barkstruktur och stygn och en tunn list 5-7 mm bred också den med tydliga avtryck av barkstrukturen. Den tunnare listen låg innanför den tjockare. Vid utgrävningen kunde också iakttagas en från den tjockare ringen och inåt liggande, tunn hartstätning som var 5-6 cm bred och ca 15 cm lång (fig 4). Denna har tolkats som tätning för kärlets sidsöm. Angående de båda ringarna hade bägge avtrycken på ut- och undersida. Detta innebär att de antingen hört till två olika kärl, vilket är troligare, att den mindre listen suttit på ett lock. Detta lock har i så fall varit försett med en kant som tätats med harts och som varit trätt i kärlet.

Flintan hör troligen till den inom området registrerade boplatsen. Materialet består av oregelbundna avslag och ett tillslaget flintstycke med retusch.

De *brända benen* från tre av anläggningarna A, C och D har analyserats. Analysen har gett resultatet att alla tre innehåller människoben. Samtliga har kunnat ungefärligen åldersbestämmas och i två fall har också könsbestämning kunnat göras. Till detta kommer ett obränt fragment av nötkreatur från anläggning A. Detta fragment behöver inte ha något samband med gravarna.

Anläggning Ålder

Kön

A 1-7 år, möjl spädbarn
C åtminstone över 20 år
D 40-60 år

-
möjligen kvinna
sannolikt man

SAMMANFATTNING OCH DATERING

1979 anmäldes till arkeologiska museet fynd av keramik och brända ben, anl A (fig 2). Dessa hade kommit fram vid anläggande av potatisland i f d åker. Intill detta fynd framkom vid fortsatt utvidgning av potatislandet under 1980 ytterligare tre flatmarksgravar, anl B-D (fig 2). Samtliga gravar var nedgrävda och utgjordes av brandgropar och urnebrandgropar, två med benbehållare av bränd lera och en med benbehållare av hartstätat kärl (fig 3-7). Varken markering, täckhäll eller locksten kunde konstateras. Anläggningarna var mer eller mindre skadade. Troligen var de sönderplöjda. Ej heller konstaterades någon bottenplatta. Stenen i anl C har troligen ej haft denna funktion. De påträffade gravarna utgör troligen en del av ett större gravfält av vilket åtminstone delar kan kvarligga. Området utgörs av en f d åker som sluttar svagt mot SV (fig 1). Åt tre håll omges den av mindre bergknallar. Åt det fjärde hållet har nedschaktning gjorts för Långedragsvägen och här kan delar av det troliga gravfältet ha förstörts.

Gravarna representerar en icke ovanlig fornlämningstyp i Göteborg med datering till förromersk järnålder, d v s århundradena närmast för Kr f (Cullberg 1973). Dessa gravfält kan dels vara omfattande med upp till 200 gravar, och dels endast bestå av ett fåtal gravar, liksom det här aktuella. Detta gravfältet kan visserligen innehålla betydligt fler gravar än de som hittills påträffats, men har knappast haft sådan omfattning som t ex gravfältet vid Backa Röd och motsvarande. De tidigare fynden av denna gravfältstyp har förtecknats av Cullberg (Cullberg 1979 sid 11 ff).

SUMMARY

In 1979 finds of pottery and cremated bones, structure A (fig 2), were reported to the Archaeological Museum. The finds had been discovered when a potato-patch was laid out in a formerly tilled field. Close to this find there appeared in 1980, when the potato-field was extended, three flat graves, structures B-D (fig 2). All the graves had been dug into the ground and consisted of cremation pits with or without urns. Pottery vessels for the bones were found in two of them and a resin-caulked vessel in one (figs 3-7). No marking of the graves, whether by a cap-stone or stone lid, was traceable. The structures had been more or less damaged, probably by the plough. No basal slab could be found. The stone in structure C had probably not this function. In all likelihood the discovered graves form part of a larger grave-field, parts of which may be preserved. The area consists of a previously tilled field, sloping slightly towards the south-west (fig 1). On three sides it is surrounded by small rocky heights. On the fourth side a cutting has been made for the Långedrag road and here parts of the assumed grave-field may have been destroyed.

The graves represent a type of prehistoric monument which is not uncommon in the Göteborg area and has been dated to the Pre-Roman Iron Age, that is the centuries immediately before our era (Cullberg 1973). These grave-fields can sometimes

be extensive and comprise up to 200 graves or consist only of a few graves like the present one. It is true that this grave-field could contain considerably more graves than have so far been found, but it has hardly been as extensive as for instance the grave-field at Backa Röd. The previously known distribution of these grave-fields has been recorded by Cullberg (Cullberg 1979, pp 11).

Berit Sandberg

LITTERATUR

Cullberg, Kjerstin, Ekehögen - Backa Röd - Valtersberg
Göteborg 1973

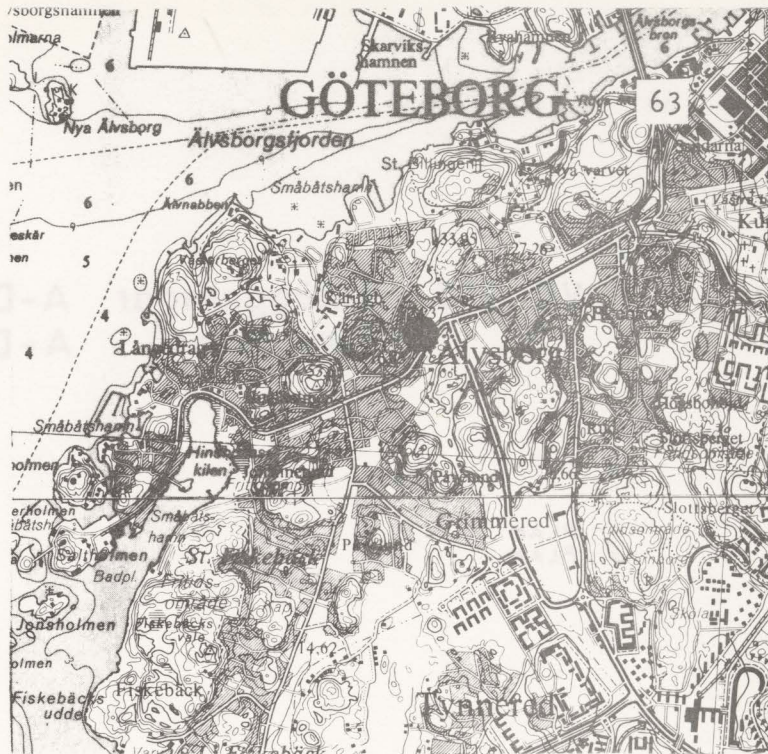

Fig 1

Ekonomisk karta med undersökningsområdet markerat.

Skala 1:10 000

Översikt. Skala 1:50 000

Economic map showing the investigation area.

Scale 1:10 000

General view. Scale 1:50 000

VF 355 Anläggningar A-D
 Structures A-D

PLAN
PLAN

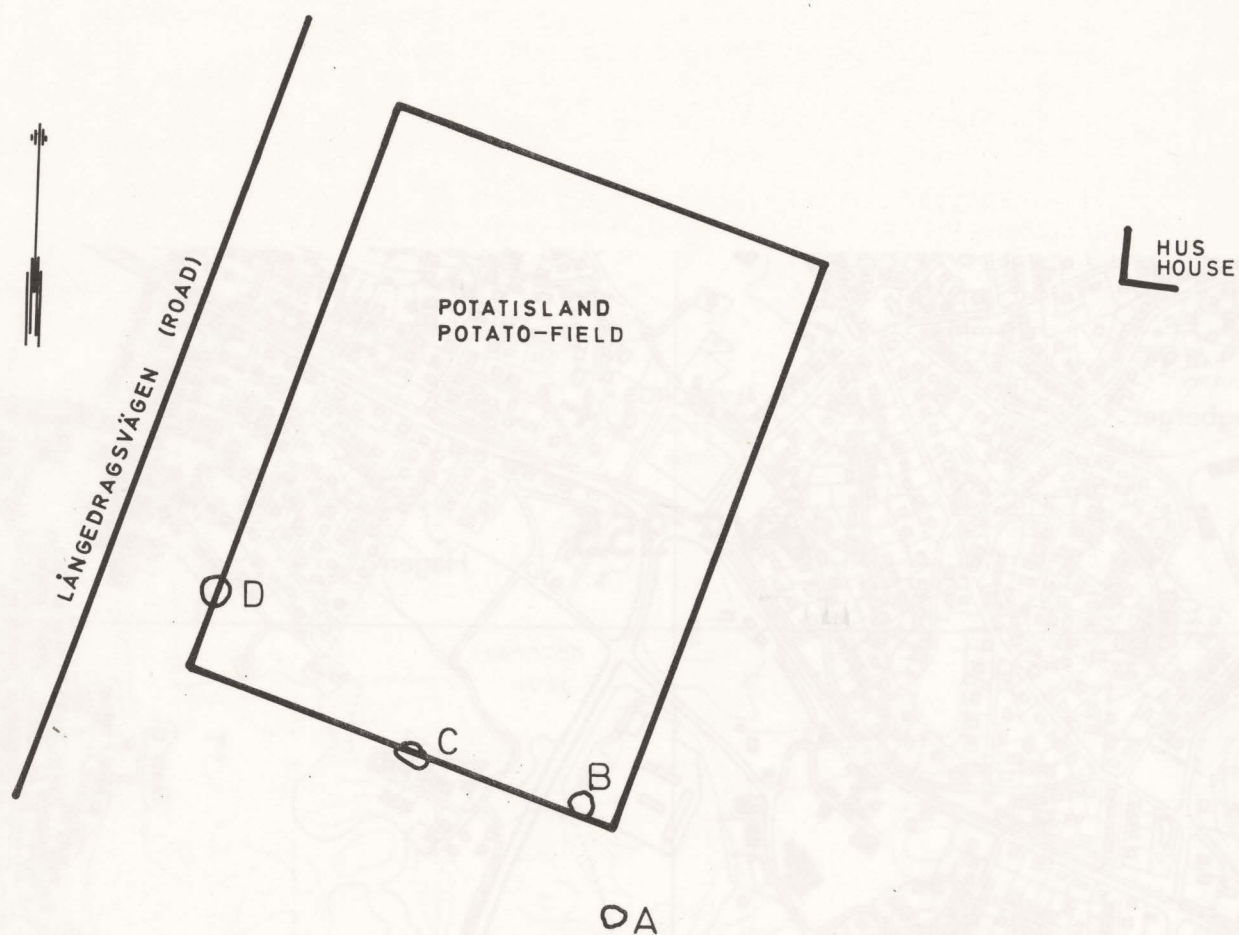

FIG. 2

SKALA 1:100

PLAN
PLAN

- MARKYTAN I SCHAKT
- GROUND SURFACE IN TRENCH
- GRÄNS FÖR NEDSCHAKTNINGEN
- LIMIT OF DUG OUT AREA
- BEN OCH SOTLAGER
- LAYER OF BONES AND SOOT

PROFIL
SECTION

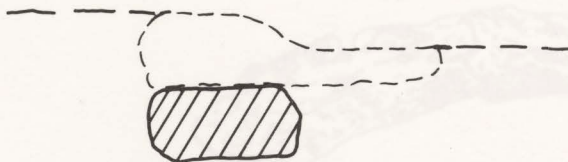
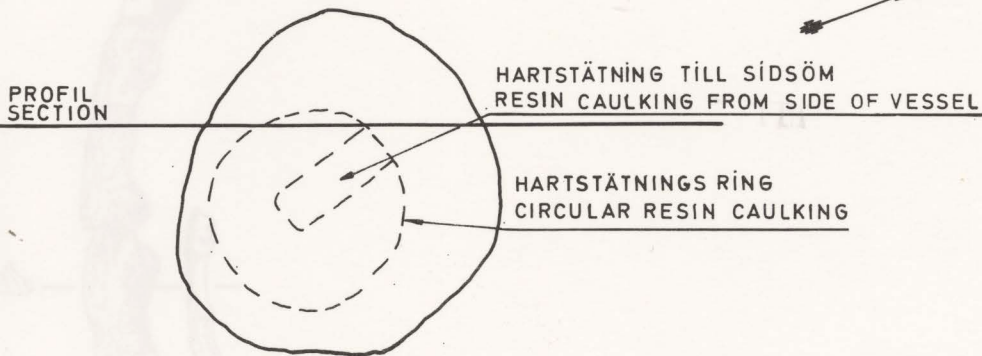

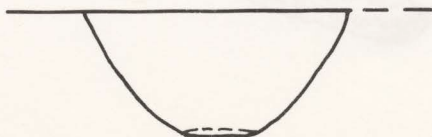
FIG. 3

Anläggning D
Structure D

PLAN
PLAN

PROFIL
SECTION

- MARKYTAN I SCHAKT
- GROUND SURFACE IN TRENCH
- NEDGRÄVNINGSGRÄNS
- LIMIT OF DUG OUT AREA
- HARTSTÄTNING
- RESIN CAULKING

FIG. 4

Fig 5.
Profil av lerkärl, anl A
Inv. nr 49367:1

Sectional drawing
of pottery vessel

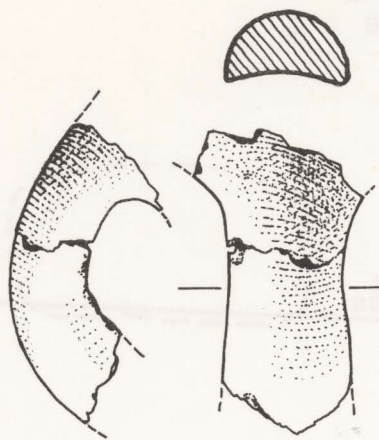

Fig.
Hank till lerkärl, anl B
Inv. nr 49367:4

Pottery handle

Skala 1:1

VF 355. Anl D, Brandgrop. Hartstättningsring.
Inv. nr 49367:10
Cremation pit. Circular resin caulking.

FIG 7

SKALA 1:2